

ESTERWAN SUTICHASQA LIBRO

Esdras librowan Nehemias libroqa willakun judiokuna huklaw nacionmanta kutimusqan-kumantam. Ester libroñataqmi willakun Persia nacionpi qeparamuq judiokunapa llakikuy vidanmanta. Chayna llaki vidapi kachkaptinkum Ester sutiyoq sipas castamasinkunapa favorninpi atisqanta rurarqa.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Esterpa reina rikurirusqanmanta (1-2).

Iskay kaq parteñaataqmi willakun palaciopi servikuq ancha-ancha reqsisqa Aman sutiyoq runa judiokunata chinkarachinanpaq mana allinkuna rurasqanmanta (3-6).

Kimsa kaq parteñaataqmi willakun Reina Ester willaptin judiokunapa favorninpi Rey Asuero decretasqanmanta, willakuntaqmi enemigonkumanta defiendekunanpaq judiokunapa favorninpi kamachisqanmantapas (7-10).

Judiokunam Purim sutiyoq Fiestata ruranku tukuy chaykunata yuyarinankupaq (9:10-32).

Rey Asueropa hatun convido rurasqanmanta

1 ¹Pachak iskay chunkan qanchisniyoq provinciapi Rey Asuero gobiernarqa. Payqa gobiernarqa India lawmanta qallaykuspa Cus lawkama. ²Chay punchawkunapi gobiernananpaqmi Rey Asueroqa Susa llaqtapi *yacharqa. Chay llaqtaqa karqa reypa yachanan llaqtam.

³Kimsa watamanña gobiernachkaspanmi Rey Asueroqa huk hatun convidota rurachirqa llapallan jefenkunapaqwan serviqninkunapaq hinaspas Persia nacionniyoq tropakunapa jefenkunapaq, rurachirqataqmi Media nacionniyoq tropakunapa jefenkunapaqpas, provinciakunapi prefectokunapaqpas chaynataq gobernadorkunapaqpas. ⁴Rey Asueroqa chaytaqa rurachirqa gobiernonpa riquezankunata, hatun kayninta hinaspas sumaqlaña atiyniyoq kasqanta paykunaman qawachinanraykum. Chay fiestaqa karqa parte watapunim. ⁵Chay punchawkuna pasaruptinpas qanchis punchawtawanraqmi reyqa huklawan convidota rurachirqa. Chay fiestaqa karqa palacio huertapa pationpim. Chay fiestamanqa convidasqataqmi karqaku Susa llaqtapi llapallan yachaqkunapas. Apupas-wakchapas llapallanmi convidasqa karqaku chay fiestamanqa. ⁶Chay patio adornaq toldokunam karqa yuraq chaynataq azul, hapiqnin cuerdakunañataqmi karqa linomanta grosella colornioqkama, chay cuerdakunaqa pasachisqa karqa qollqe anillokunapa ukuntam hinaspam hapichisqa karqa marmol rumi pilarkunaman. Chaypiqa karqataqmi waqtapaykuspa tiyananku qori-qollqemanta tiyanakunapas, maymi sayananku pampapas karqa cheqchi rumiwan chaynataq yuraqpas-yanapas marmol rumiwan sumaqlaña adornasqam. ⁷Paykunaqa upyaraku qorimanta vasokunapim, chay vasokunaqa karqa imaymana rikchaqmi. Vinoqa achkallañam karqa reypa allin runa kayninman hina, ⁸chaywanpas reyqa llapallan mayordomokunatam kamachirqa pitapas mana upyay munaqtaqa ama hikutanankupaq, chaynapi munasqanku-

man hinalla sapakama tomanankupaq. ⁹Vasti sutiyoq reinapas warmikunapaqmi rurarqa huk hatun convida, chay convidaqa rurarqa Rey Asueropa palacionpim.

¹⁰Qanchis kaq punchawpi vino upyasqanwan Rey Asuero kuisisqa karuspanmi kacharqa qanchis serviqninkunata. Paykunam karqa Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zetar hinaspa Carcas. ¹¹Chay runakunaqa kachasqa karqaku Reina Vastita coronasqata reypa ñawpaqninman pusamunankupaqmi chaynapi kamachikuqkunapiwan llapallan runakuna sumaqlaña kayninta qawanankupaq. Payqa ancha buenamoza warmim karqa. ¹²Ichaqa Vasti sutiyoq reinaqa manam hamuyta munarqachu. Reypuni serviqninkunawan qayachichkaptinpas manam payqa hamuyta munarqachu. Paypaq rey anchallataña hukmanyaruspanmi hinaspa piñakuruspanmi ¹³qayachimurqa tiempokunamanta yachaqa runakunata. Reypa costumbrenmi karqa leykunamantawan allin arreglo ruraymanta yachaqa kuna tapukuy. ¹⁴Paypa ñawpaqninmanmi huñunakamurqaku Carcena sutiyoq runa, Admata sutiyoq runa, Tarsis sutiyoq runa, Meres sutiyoq runa, Marcena sutiyoq runa hinaspa Memucan sutiyoq runa. Chay qanchisnintin runakunaqa karqa Persia nacionmanta chaynataq Media nacionmanta jefekunam, paykunaqa karqa reypa qayllanman yaykuspa paypa gobiernonpi hatun kamachikuqkunam. ¹⁵Chaynaqa reymá paykunata tapurqa leyman hina Reina Vastivan imam ruranamanta. Payqa chayna ruraytaqa piensarqa serviqninkunawan qayachimuchkaptin reinaqa mana kasukusqanraykum.

¹⁶Chaymi Memucan sutiyoq runa reypa hinaspa kamachiqninkunapa ñawpaqninpi nirqa:

—Manam reypa contrallanpichu Reina Vastiga huchallikurun aswanqa huchallikurun llapallan kamachiqkunapa contranpiwan Rey Asueropa llapallan provinciankunapi kaq llapallan runakunapa contranpim. ¹⁷Reinapa kay rurasqantaqa llapallan warmikunachá yacharunqaku hinaspachá qosankutapas despreciaspanku kaynata ninakunaku: “Rey Asuero kamachirqa Reina Vasti ñawpaqninman hamunanpaq ichaqa manam hamurqachu” nispa. ¹⁸Chaynaqa Persia nacionniyoq chaynataq Media nacionniyoq allin reqsisqa señorakunapas reinapa imam rurasqanta uyariuspankuchá hina chaynatataq ruranqaku qosankupa contranpi, chaynapich paykunaqa qosankuta desprecianqaku hinaptinchá qosankupas llumpayllaña piñakunqa. ¹⁹Reynilláy, allinpaq rikchakapusuptikiqa mosoq decretotayá qoykuy hinaptinyá chay decretoqa willachisqa kachun. Persia nacionpa chaynataq Media nacionpa leyninkunaman hinayá mana cambiasqa kananpaq rurasqa kachun chay decretoqa. Chay decretoman hinataqyá reina Vastiga amaña qayllaykimanqa hamuchunchu, paymantapas aswan allin warmiñayá reina kananpaqqa akllasqa kachun. ²⁰Chay decreto qosqaykiqa lliwpa yachasqantaqmi kanan tukuy gobiernasqayki provinciakunapipas chaymi llapallan warmikunaqa apupas-wakchapas qosankuta respetanqaku —nispa.

²¹Reypaq chaynataq kamachikuqkunapaqpas chay Memucan sutiyoq runapa rimasqan allinpaq rikchakapuptinmi chayman hina reyqa rurarqa. ²²Chaymi reyqa cartakunata apachirqa gobiernasqan llapallan provinciakunaman, chay cartakunataqa apachirqa sapa provinciapa imaynam qellqanankuman hinam hinaspa llapa runakunapa imaynam rimayninkuman hinam. Llapallan qosakuna wasinkupi kamachikuq kananpaqmi chay cartakunaqa apachisqa karqa. Llapallan runakunapa rimayninman hina willachisqa kananpaqmi chay cartakunaqa qellqasqa karqa.

Esterña reina kananpaq akllasqa kasqanmanta

2 ¹Manapas unaymantam piñakuynin taniruptin Rey Asueroqa yuyarirurqa Vasti sutiyoq warmipa contranpi sentenciasqanmanta. ²Chaymi serviqnin-kuna reyta nirqaku:

—Reynilláy, qampaqyá maskamuchunku buenamoza doncella sipaskunata.

³Qampuniyá akllay gobiernasqayki provinciakunapi chay doncella maskamuq runakunata. Paykunayá *yachasqayki Susa llaqtaman pusamuchunku buenamoza doncella sipaskunata. Chay sipaskunaqa kanqaku warmikuna waqaychaq ser-viqniki Hegai sutiyoq runapa cuidasqanmi, payñachiki qonqa pachakunatapas hinaspá perfumekunatapas chay doncellakunamanqa. ⁴Sonqoykiman hina kaq sipaschiki kanqa reina Vastipa rantinpiqa —nispa.

Chayna nisqanku reypaq allin rikchakapuptinmi chaynata rurarqa. ⁵Reypa *yachas-qan Susa llaqtapim yacharqa Mardoqueo sutiyoq Judio runa, payqa karqa Benjamípa castanmanta kaqmi, paypa taytanqa karqa Jair sutiyoq runam, Jairñataqmi karqa Simeí sutiyoq runapa miraynin, Simeíñataqmi karqa Cis sutiyoq runapa miraynin. ⁶Mardo-queoqa Jerusalem llaqtamanta preso ríqkunawanmi púsasqa karqa, payqa púsasqa karqa Juda nacionpi Rey Jeconiaswan kuskam. Rey Jeconiasqa Babilonia nacionpi Rey Nabuco-donosorpa pusachisqanmi karqa. ⁷Mardoqueom uywakurqa tionpa churin Ester sutiyoq primanta, hebreo rimaypim Esterpa sutinga karqa Hadasa, payqa karqa mana tayta-ma-mayoqmi. Ichaqa payqa karqa allin rikchayniyoq buenamozam. Paytaqa tayta-maman wañukuptinmi Mardoqueoña churichakuykuspa uywakurqa. ⁸Reypa kamachikusqan decretokuna willakusqa karuptinmi reypa *yachasqan Susa llaqtaman achka sipaskunata huñuramurqaku, chaypim Hegai sutiyoq runapa waqaychasqan karqaku. Esterpas reypa wasinman púsasqa kaspamá Hegai sutiyoq runapa makinman churasqa karqa. ⁹Paymi sipasta kuyapayaykuspan yanapaypaq-yanaparqa, tukuy munasqanman hinam adorno-kunawanpas churachirqa, mikuykunatapas allinllantataqmi mikuchirqa. Qorqataqmi reypa palacionpi kaq akllasqa qanchis sirvientakunatapas hinaspam chay sipaskunata-wan kuskata púsarqa warmikunapa yachanan wasipi sumaqnin kaq cuartokunaman.

¹⁰Esterqa manam willakurqachu maylaw llaqtayoaq kasqantapas nitaq pipa ayllunmi kasqantapas, chaynataqa rurarqa Mardoqueoqa yachachisqanman hinam.

¹¹Sapa punchawmi Mardoqueoqa warmikunapa *yachasqan patiopa chimpanpi purikacharqa. Payqa chaynataqa rurarqa Ester imaynam kasqan yachaykuyta mu-naspanmi chaynataq paywanqa imam rurasqankuta yachaykuyta munaspanmi.

¹²Warmikunapaq leyman hina chunka iskayniyoq killa pasaruptinmi sapakama sipasman tuparqa reyman yaykunanku. Allichapakunanku tiempoqa kaynam karqa: Soqta killam mirra aceitewan cuerponkuta untakuqku, soqta killañataqmi warmi-kunapa imaynam rurananman hina miski asnaq aceitewan untakuqku. ¹³Reyman yaykunapaq sipasman tuparamuptinmi tukuy ima mañakusqanta qoykurqa chayku-nawan adornasqa warmikunapa wasinmanta reypa palacionman rinanpaq. ¹⁴Sipasmi reyman yaykuq tutaykuqta, paqarin tutamantañataqmi pasaq huk wasimanña otaq reypa compañerankunapa kasqanmanña. Chay wasipiqa Saasgaz sutiyoq runam cuentallikurqa warmikunamanta. Yapatawanqa manam reymanqa yaykuqkuñachu, yaykuspaqa-yaykuq rey munaptillanmi otaq sutinpi qayachimuptillanmi.

¹⁵Esterqa karqa Mardoqueoqa tion Abihailpa churinmi hinaspá Mardoqueoqa chu-richakusqanmi. Reyman yaykunapaq Esterman tuparuptinqa allichapakunapaqqa

manam imatapas mañakurqachu, churaspaqa-churakurqa reypa serviqnin warmikuna waqaychaq Hegai sutiyoq runapa nisqallantam. Estertaqa llapallan qawaqninkunam kuyarurqaku. ¹⁶Chaynaqa Estertamá púsarqaku Rey Asueropa kasqanman, chaynataqa ruraraqaku Rey Asuero qanchis watamanña gobiernachkaptinmi, chay púsasqanku killapa sutinmi karqa Tebet killa. ¹⁷Reymi llapallan kuyasqan warmikunamantapas Ester kaqta kuyarurqa. Llapallan sipaskunamantapas Ester kaqtam reyqa favorecespan umanman coronawan coronaykachirqa, paytaqa Vastipa rantinpim reina kananpaqña akllaykurqa. ¹⁸Chaymantam Esterpa sutinpi rey hatun convidota rurarka llapallan kamachiqkunapaqwan serviqninkunapaq. Provinciankunapi *yachaqkunatapas fiesta ruranankupaqmi kamachirqa, regalokunatapas qorqataqmi reypa allin sonqo kasqanman hina.

Reypa contranpi hoqarikuqkunata Mardoqueo denunciasqanmanta

¹⁹Sipaskuna yapamanta huñunasqa kachkaptinmi Mardoqueo reypa zaguan punkunpi tiyachkarqa. ²⁰Esterqa Mardoqueoapa kamachisqanman hinam mana willakurqachu may llaqtayoq kasqantapas nitaq pipa ayllunmi kasqantapas, Esterqa Mardoqueoapa nisqantam ruraq paypa makinpi kachkaptin yachachisqanman hina. ²¹Chay punchawkunapi reypa zaguan punkunpi Mardoqueo tiyachkaptinmi punkupi guardiakuna otaq reyta serviq isqay runakuna Rey Asueropa contranpi rabiallowanña wañurachinankupaq rimanakurqaku, chay runakunaqa karqa Bigtanwan Teresmi. ²²Aswanqa Mardoqueom chayta yacharuspan reina Esterman willaykurqa, Esterñataqmi reyman willaykurqa Mardoqueoapa sutinpi. ²³Chay asuntomanta tapukachakuspankum yacharurqaku cheqap kasqanta, chayraykum reypa isqaynin runankunaqa warkusqa karqaku, kaymi qellqasqa karqa reypa qayllanpi reypa gobiernasqanmanta apuntana qellqapi.

Judiokunapa contranpi Aman hoqarikusqanmanta

3 ¹Chaykuna pasaruqinmi Rey Asuero hatuncharqa Agappa mirayninmanta kaq Hamedata sutiyoq runapa churin Amanta, tiyanantapas churururqa paywan kaq llapallan kamachiqkunapa tiyanamantapas aswan altopiraqmi. ²Chaymi reypa zaguan punkunpi kaq llapallan serviqninkuna Amanpa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku, chaynataqa ruraraqaku reypuni kamachikusqanraykum, Mardoqueom ichaqa mana qonqorakurqachu nitaq kumuykurqachu.

³Chaymi zaguan punkupi kaq reypa serviqninkuna Mardoqueoata nirqaku:
—¿Imanasqataq manaqa kasukunkichu reypa kamachikuynintaqa? —nispa.

⁴Sapa punchaw chaynata tapupayachkaptinkupas manam payqa kasukurqachu chaymi Amanman willaykurqaku cheqapchus Mardoqueoqa chayna rurasqanpi hinalla kananpaq, ñam Mardoqueoqa willakururqaña Juda nacionniyoq kasqanta. ⁵Amanñataqmi qawaykurqa paypa qayllanpiqa Mardoqueo mana qonqorakusqanta nitaq mana kumuykusqanta chaymi payqa anchallataña rabiaturqa. ⁶Mardoqueoolla wañurachiy munasqanqa asllapaq rikchakapuptinmi, Amanqa munarqa Mardoqueoapa lliw castankunatawan tukuruyta, payqa munarqa Rey Asueropa gobiernasqanpi *yachaq llapallan judio runakuna wañurachiytam. Ñataqmi willaykurqakuña pikunam Mardoqueoapa ayllunkuna kasqantapas.

Judio runakuna wañuchisqa kanankupaq decretomanta

⁷Nisan sutiyoq killapim otaq watapa qallariynin killapim Rey Asuero chunka isqayniyoq watamanña gobiernachkaptin Amanpa ñawpaqinpi “pur” nisqanku

suerteta choqarqaku, chaytaqa ruraraqaku judio runakunata haykapim wañuchinankupaqmi otaq ima killapim chaynataq ima punchawpim wañuchinankupaqmi, hinaptinmi Adar sutiyoq killapi hinaspa chay killapa chunka kimsayoq punchawninpi tuparurqa. ⁸Chaymi Amanqa nirqa Rey Asuerota:

—Gobiernasqayki provinciakunapim chequesqa hinaspa rakinaspqa huk casta runakuna *yachachkan, leyninkupas sapaqmi llapallan runakunapa leyninmantapas, chay runakunaqa manataqmi leynikitapas kasukunkuchu, chayna kawsasqankuqa manam allinpunichu qampaqqa. ⁹Allinpaq rikchakapusuptikiqa decretaykuyá paykuna chinkachisqa kanankupaq, ñoqañataqmi kimsa pachak kimsa chunkan kilo qollqeta qosaq qori-qollqeki waqaychaqman —nispa.

¹⁰Chaymi reyñataq makinmanta anillonta horqoykuspan judio runakunapa enemigon Amanman qoykurqa, payqa karqa Agag sutiyoq runapa miraynin Hamadata sutiyoq runapa churinmi. ¹¹Amantamá rey kaynata nirqa:

—Qollqe munachiwasqaykiqa qampaqyá kachun, chay runakunawanqa tanteasqaykiman hinayá ruray —nispa.

¹²Watapa qallariynin killapa chunka kimsayoq punchawninpim reypaq qellqaqkuna qellqarqaku Amanpa lliw kamachikusqanman hina reypa prefectonkunaman, sapa provinciapi kaq subprefectokunaman hinaspa sapa llaqtapi gobernadorkunaman, qellqarqakuqa sapa provinciapi imaynam qellqasqankuman hinam chaynataq llapa runakunapa rimayninkuman hinam. Rey Asueropa sutinpi qellqaspankum paypa anillonwan sellarqaku. ¹³Carta apaqkunatam chaylla pasachirqaku reypa gobiernasqan llapallan provinciakunaman. Chay decretopim kamachisqa karqa chunka iskayniyoq killapa otaq Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi judio runakunata wañuchinankupaq, paykunataqa huk punchawllapi wañuchispam chinkachinanku karqa mozokuna kaptinpas, yuyaqkuna kaptinpas, wawakuna kaptinpas chaynataq warmikuna kaptinpas, kamachirqataqmi kapuqninkunata hapikuykunankupaqpas. ¹⁴Sapa provinciakunamanmi kay qellqasqa leyqa copianqa apachisqa karqa chaynapi llapallanku chay punchawpiqa judio runakunapa contranpi chaylla hatarinankupaq. ¹⁵Reypa *yachanan Susa llaqtapim chay leyqa qosqa karqa chaymi reypa kamachisqanrayku kallpayllaman carta apaqkunaqa lloqsirqaku, Aman sutiyoq runañataqmi reywan tiyaykuspa upyakurqaku, Susa llaqtapiñataqmi runakunaqa ancha hukmanyasqallaña karqaku.

Contrankupi decretorayku judio runakuna llakikuypi kasqankumanta

4 ¹Tukuy kaykunata Mardoqueo yacharuspanmi pachankunata llikipakurqa hinaspam luto pachawan pachakuruspan uhpawanpas maqchikurqataq umanman hinaspam llaqtapa chawpinta pasarqa llakimanta qapariyllawanña. ²Luto pachawan reypa palacion ukuman yaykunanpaq mana permitisqa kasqanraykum payqa punkukamalla chayarqa. ³Reypa kamachisqan decreto sapa provinciakunaman chayasqanpim judio runakunaqa karqaku huk hatun llakikuypi, chayraykum paykunaqa ayunowan qaparkachastin luto pachawan churakurqaku, puñurqakupas uhpakunapiñam.

Castankunapa favorninpi reyta Ester mañakusqanmanta

⁴Serviñnin sipaskunam yaykuspanku Esterman willarqaku, hina chaynallatataqmi willarqaku serviñnin runakunapas, reinapas sinchillataña llakikuspanmi Mardoqueoman pachata apachirqa chaynapi chay luto pachankunata horqokuspan chay apachisqan pachawanña pachakunapaq, ichaqa payqa manam chaskirqachu. ⁵Reypa

churasqan serviqnin Hatac sutiyoq runata Ester qayaykuspanmi Mardoqueoman kacharqa chaynapi imam pasakusqanmantawan imanasqam chayna pachasqa kasqanmanta tapumunanpaq. ⁶Chaynapim Hatac sutiyoq runaqa lloqsirqa Mardoqueowan tupananpaq, Mardoqueoqa reypa palacionpa chimpan plazapim kachkarqa. ⁷Mardoqueom payman willarqa tukuy ima pasakusqanmantawan imaynam judio runakunaqa chinkachisqa kanankumanta, willarqataqmi Aman sutiyoq runaqa reyman qollqe qoy munasqantapas, payqa chay qollqetaqa ofrecekurqa judio runakuna wañuchisqa kanankupaqmi. ⁸Qorqataqmi judio runakuna chinkachisqa kanankupaq Susa llaqtapi decreto qosqanpa copiantapas chaynapi Esterman qawaykachiptin paypas leenanpaq. Kunarqataqmi reyman rispa paypa qayllanpi castankunapa favorninpi mañakunanpaqpas.

⁹Hatac sutiyoq runa Esterpa kasqanman kutirispammi willarqa Mardoqueopa willamusqankunata. ¹⁰Chaymi Esterqa Hatac sutiyoq runawan Mardoqueoman kaynata willachimurqa:

¹¹—Reypa llapallan serviqninkunawan gobiernasqan provinciakunapi runakunaqa yachankupunim reypa leyninga kayna nisqanta: “Qaripas otaq warmipas mana qayasqa kachkaspan reypa ukulaw pationman yaykuqqa wañuchisqam kanqa, yaykuspaqayaykunman pimanpas qori tawnanta rey haywariyukuptillanmi” nispa. Ñoqaqa kimsa chunka punchawñam mana qayasqachu karqani reyman yaykunaypaqqa.

¹²Esterpa nisqankunatam willarqaku Mardoqueoman, willaykuptinkum payñaataq Esterman kunarqa kaynata:

¹³—¿Reypa palacionpi kaspaykichum wañunaykimanta judia kachkasapas lluptiyta piensachkanki? ¹⁴Sichum kunan rimarinayki kachkaptin upallakuykup-tikiqa judio runakunapa libraqninga huklawmantachiki hamunqa, chaywanpas qamqa taytaykipa ayllunkunapiwanmi puchukanki. Ichapas kunan hina horapaaq reina kayman qamqa chayarqanki —nispa.

¹⁵Chaymi Esterñataq willachimurqa kaynata:

¹⁶—Susa llaqtaman rispaykiyá judio runakunata huñuramuy hinaspa-yá ayunaychik ñoqapaq, kimsa punchawpunim tutantin punchawnintin ama mikunkichikchu hinasapas amataqmi tomankichikchu. Ñoqapas serviqniy sipas-kunawanmi ayunasqa, leyman hinaqa mana yaykuna kachkaptinpas reymanmi yaykusaq, wañunay kaptinpas hinachiki wañurusqa —nispa.

¹⁷Chaymi Mardoqueo pasaspan Esterpa tukuy kamachisqanta hina rurarqa.

Reypa qayllanman Esterpa yaykusqanmanta

5 ¹Kimsa punchaw pasaruptinmi Ester pachakurqa reina pachawan hinaspan reypa kanan patioman yaykurqa, chay patioqa karqa reypa salanpa chimpanpim, reyqa tiyachkasqa hina maymi tiyananpim, chay tiyananqa karqa palacioman yaykunapa chimpanpim. ²Payqa reina Esterta patiopi sayachkaqta rikuykuspanmi favoreceykurqa, makinpi kaq qorimanta tawnanta haywariyukuptinmi Esterñataq asuykuspan tawnanpa puntanta llapchaykurqa. ³Chaymi reyñataq tapurqa:

—Reina Ester ¿imataq pasasunki? ¿Imataq qampa mañakuynikiqa? Ñoqaqa gobiernasqay nacionapas parteqkusqaykim —nispa.

⁴Chaymi Esterñataq nirqa:

—Reynilláy, agradoykiqap kaptinqa kunanyá Amanwan kuska hamuychik convido rurasqayman —nispa.

⁵Hinaptinmi reyñataq kamachikurqa:

—Chaypunilla riychik Esterpa mañakusqanman hina, qayamuychiktaqyá Amantapas —nispa.

Chaynapimá reyqa hamurqa Esterpa rurachisqan convidoman. ⁶Reymi convidopi vinota tomachkaspan Esterta nirqa:

—¿Imatataq mañakuwanki qanman qonaypaq? ¿Imataq qampa mañakuynikiqa? Ñoqaqa qoykusqaykim gobiernasqay nacionpa partentapas —nispa.

⁷Chaymi Esterñataq nirqa:

—Ñoqapa mañakuyniyqa hinaspa ruegakuyniyqa kaymi:

⁸Reynilláy, sichum favorecewaspaykiqa kay mañakusqaytawan ruegakusqaytayá “arí” niykullaway, chaskiykullawayá agradoykippaq kaptinqa, paqarinýá huktawan hamuy Amanpiwan kуска rurachisqay convidoman, paqarinñam mañakusqayki imam mañakunaytaqa —nispa.

Mardoqueota warkurachinanpaq Aman alistakusqanmanta

⁹Chay punchawmi Aman ancha kusisqallaña lloqsirqa aswanqa reypa palacionpa punkunpi Mardoqueota rikuruspanmi paypa contranpi anchallataña rabiaturqa, payqa rabiaturqa ñawpaqninpi Mardoqueo mana sayariptinmi nitaq manchakuyllamantapas mana kuyuriptinmi. ¹⁰Chaywanpas aguantakuykuspanmi Amanqa wasinman chayarurqa hinaspa qayachimurqa amistadninkunata, qayachimurqataqmi warmin Zerestapas. ¹¹Paykunapa qayllanpim alabakurqa achkallaña qori-qollqenkunamanta, alabakurqataqmi achkallaña churinkunamantapas, tukuy imawan rey hatunyarachisqanmantapas, kamachikuqkunapa hawanpi kasqanmantapas chaynataq reypa serviqninkunapa hawanman rey churasqanmantapas. ¹²Amanqa nirqataqmi:

—Reina Esterqa manam pitapas convidarqachu reywan kuskataqa ichaqa ñoqallatam qayaykuwan, ñoqaqa paqarinpaqpas reywan kuskam convidasqa kachkani, ¹³chaywanpas tukuy chaykunaqa manam gustoypaqchu, chaynaqa kachkani Mardoqueo sutiyoq judio runata sapa kutilla reypa palacionpa punkunpi tiyaqta qawaspaymi —nispa.

¹⁴Chaymi warmin Zerewan llapallan amistadninkuna kaynata nirqaku:

—Iskay chunka iskayniyoq metro sayayniyoq warkunatayá rurarachiy hinaspayá paqarinpuni reyta niy chaypi Mardoqueo warkusqa kananpaq, chaynapiyá qamqa kusisqaña yaykuy convidoman —nispa.

Chayna nisqanku Amanpa agradonpaq karuptinmi payqa rurachirqa huk warkunata.

Mardoqueopa vencesqanmanta

6 ¹Chay tutam reyqa mana puñuyta atirqachu hinaspa kamachirqa pasaq tiempokunapi sucedekusqanmanta qellqasqankuta qayllanman apamuspanku leenankupaq. ²Chay qellqapim tarirurqaku Bigtan hinaspa Teres sutiyoq runakunapa contranpi Mardoqueopa denunciasqanta, chay runakunaqa iskayninkum karqaku reypa punkunwan cuentallikuqkuna, paykunaqa Rey Asuero wañurachiytam munarqaku. ³Chaymi rey tapurqa:

—¿Mardoqueotaqa yaqachum imallawanpas favorecerqaku otaq yaqachum ima cargollatapas qorqaku? —nispa.

Hinaptinmi reypa serviqninkuna nirqaku:

—Manam imallatapas paypaqqa ruraraqachuchu —nispa.

⁴Patiopi huk kaqnin puriqta uyarispanmi rey tapurqa:

—¿Pitay purichkan patiopiqa? —nispa.

Chay ratoqa Amanmi reypa palacionpa hawa lawnin patioman chayaramuspan chaypi kachkarqa, payqa chaypiqa kachkarqa rurachisqan warkunapi Mardoqueo-ta warkuchinanmanta reymán ninanpaqmi.

⁵Hinaptinmi reypa serviqninkuna nirqaku:

—Wak patiopi sayaq runaqa Amanmi —nispa.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Yaykumuchun —nispa.

⁶Aman yaykuramuptinmi reyñataq payta tapurqa:

—¿Imaynataq hatunchasqa kanman reypa hatunchay munasqan runaqa? —nispa.

Chaymi Amanñataq sonqonpi piensarirqa:

—¿Pitaq reypa hatunchay munasqanqa kanman mana ñoqa kaspaqa? —nispa.

⁷Chaymi Amanqa reyta nirqa:

—Reypa hatunchay munasqan runapaqqa ⁸apamuchunkuyá reypa pachankunata, payqa reypa sillakunan caballopi sillachisqayá kachun, churachunkutayá reypa umanpi kaq coronawanpas. ⁹Ancha reqsisqa serviqninmanyá qochunku reypa pachankunatawan caballonta chaynapi chay pachakunawan reypa hatunchay munasqan runata pachachinankupaq, chay silladapa puntanta rispankuyá qayaykachakuchunku kaynata: “Kaynatapunim reyqa hatunchan hatunchay munasqan runataqa” nispa.

¹⁰Chaymi reyqa Amanta nirqa:

—Utqaymanyá horqomuy pachakunay pachakunata, pusamuytaqyá caballoytapas hinaspayá nisqaykiman hina ruramuy Mardoqueo sutiyoq judio runawan otaq palaciopa punkunpi tiyaqwan, amam qonqankichu tukuy imapas nisqaykiman hina paywan rurayta —nispa.

¹¹Chaymi Amanqa chay pachakunata hapiykuspan chaynataq caballotapas alistaykuspan Mardoqueo-pa pachachirqa hinaspa caballopi silladata pusarqa llaqtapa plazanta, payqa ñawpaqnintam rirqa kaynata qaparistin:

—Kaynatapunim reyqa hatunchan hatunchay munasqan runataqa —nispa.

¹²Chaymantam Mardoqueoqa kutirirqa reypa palacionpa punkunman, Amanñataqmi ancha llakisqallaña umantapas tapakuykuspan wasinman kutirirqa kallpaylla. ¹³Amanmi tukuy ima pasarusqanmanta willakurqa Zeres sutiyoq warminman, willakurqataqmi llapallan amistadninkunamanpas chaymi yachaysapa runakuna warmin Zerewiwan kaynata nirqaku:

—Chay Mardoqueo judio kaptinqa paypa ñawpaqninpim wichiyaña qallaykunki, paytaqa manam venceyta atiwaqchu, aswanqa cheqaptapunim wichiyaña-wichiykunki —nispa.

¹⁴Paykunawan parlachkaptinraqmi reypa serviqninkuna chayarurqaku utqayllamanña Esterpa convidó rurasqanman Amanta pusanankupaq.

Aman warkusqa kasqanmanta

7 ¹Reyqa Amanwan kuskamá rirqa reina Esterpa convidó rurasqanman. ²Chay iskay kaq punchaw convidopi vinota tomachkaptinkum Esterta rey nirqa:

—Reina Ester ¿imataq qampa mañakuynikiqa? ñoqaqa imapas mañakuwasqay-kitam qosqayki, gobiernasqaypa partentapas qoykusqaykim —nispa.

³Chaymi reina Esterñataq nirqa:

—Reynilláy, qampa favorecesqan kaptiyqa chaynataq qampa agradoykupaq kaptiyqa mañakusqaytayá uyariykullaway. Qamqa vidaytayá qoykullaway, chaynataqyá sal-

vaykuytaq castaykunapa vidantapas. ⁴Ñoqaqa castaykunapiwan kuskam rantikusqaña kachkaniku, ñoqaykuqa ñakarichisqa, wañuchisqa, chinkachisqa kanaykupañam citasqa kachkaniku. Sirvientekuna kanaykupaq rantikusqa kaspachiki ñoqaqa upallakuykuyman, chayna kaptinqa manach qampa umayki nanachiq hamuymanchu karqa —nispá.

⁵Hinaptinmi Rey Asueroñataq reina Esterta tapurqa:

—¿Pitaq chayqa? ¿Maypitaq kachkan chayna ruray munaq runaqa? —nispá.

⁶Hinaptinmi Esterñataq nirqa:

—Chay enemigoyku runaqa hinaspa contraykupi sayariq mana allin ruraq ru-naqa kay Amanmi —nispá.

Chaymi Amanqa mancharikururqa reypa hinaspa reinapa qayllanpi. ⁷Chaymi reyqa piñakuruspan hatarirurqa convidomanta hinaspa pasakurqa palacionpa huertanman. Amanñataqmi qeparqa vidanmanta reina Esterta ruegoanapaq, Amanqa cuentatam qokururqa payta wañurachinanpaq reyqa churakuykusqanta. ⁸Huertamanta convido salaman rey kutiramuptinmi waqtapaspa tiyanan kamapi Ester kachkaptin Amanpas wischukuykuspantaq chay kamapa waqtanpi kachkasqa, hinaptinmi rey nirqa:

—¿Hina palaciopichu reinatapas abusayaraq munarqanki? —nispá.

Rey chaynata niruptinmi Amanpa uyanta taparurqaku. ⁹Chaymi reypa servi-qnin Harbona sutiyoq runa nirqa:

—Amanpa wasinpim kachkan iskay chunka iskayniyoq metro altoyoq warkuna, chaytaqa kikin Amanmi rurachirqa reypa favorninpi rimariq Mardoqueopaq —nispá.

Chaymi rey kamachirqa:

—Chaynaqa Amantayá chaypi warkumuychik —nispá.

¹⁰Chaymi Amantaqa warkururqaku Mardoqueopaq rurachisqa warkunapi, chayñam reypa piñakuynin pasarurqa.

Judio runakunapa favorninpi decretomanta

8 ¹Hina chay punchawllapim Judio runakunapa enemigon Amanpa wasinta Ester-mañña Rey Asuero qoykurqa, Mardoqueoñataqmi reypa serviqnin kananpaña yaykurqa, chaynataqa ruraraq ayllu kasqankumanta Ester willakusqanraykum. ²Chaymi Amanmanta qechusqa anillota horqoykamuspan Mardoqueomanña qoykurqa. Esterpas Mardoqueotaqa churarqa Amanpa kapuqninkunapa hawanpiñam. ³Chaymantam reyta huktawan reina Ester rimapayarqa, payqa reypa ñawpaqninpi qonqorakuykuspanmi waqayllawanña ruegoakurqa Agagpa miraynin Aman sutiyoq runapa decreto rurasqa-kuna anulasqa kananpaq, chaynapi judio runakunapa contranpi piensasqanpas amaña cumplikunanpaq. ⁴Chaymi reyqa Esterman haywariykurqa qori tawnanta hinaptinmi Esterqa hatariykuspan sayaykurqa reypa ñawpaqninpiña. ⁵Hinaspa kaynata nirqa:

—Sichum qampa agradoykupaq kaptiyqa hinaspa qayllaykipi favornikita tariruptiyqa chaynataq mañakusqaypas allin kaptinqa chaynataq kuyakuynikipas ñoqapaq kaptinqa llapallan provinciaykikunamanyá qellqasqa kachun chaynapi Amanpa tantearusqanman-ta cartakuna yanqachasqa kananpaq. Chay Amanqa karqa Agagpa mirayninmanta kaq Hamedatapa churinmi. Amanqa kamachikurqa llapallan provinciakunapi judio runakuna puchukachisqa kanankupaqmi. ⁶¿Imanispataq qawayman castaykuna ñakariypi kaptin-kuqa? ¿Imaynamá ñoqaqa aylluykunapa puchukasqantaqa qawakuyman? —nispá.

⁷Chaymi Rey Asueroñataq reina Estertawan judio Mardoqueota nirqa:

—Ñoqaqa Estermanmi qoykuniña Amanpa wasinta, Amantapas warkurachi-niñam judio runakunapa contranpi sayarisqanmanta. ⁸Qamkunayá qellqaychik

judio runakunaman ñoqapa sutiypi tanteasqaykichikman hina hinaspataqyá anilloywanpas selloychiktaq. Rey pa sutinpi qellqasqa chaynataq anillonwan sellasqa decretotaqa manañam yanqachayta atinmankuchu —nispa.

⁹Chaymi reypaq qellqaqkunata qayachimurqaku Sivan sutiyoq kimsa kaq killapa iskay chunka kimsayoq punchawninpi hinaptinmi Mardoqueopa tukuy kamachisqanta hina qellqarqaku, qellqarqakumá judio runakunamanpas, prefectokunamanpas, subprefectokunamanpas chaynataq India provinciamanta qallarisa Cus provinciakama pachak iskay chunkan qanchisniyoq provinciakunapi kaq hatun kamachikuqkunamanpas. Qellqarqaqa sapa provinciapa imaynam qellqasqankuman hinam chaynataq llapallan runakunapa rimayninkuman hinam. Judio runakunamanpas qellqarqataqmi imaynam qellqasqankuman hina chaynataq imaynam rimayninkuman hina. ¹⁰Rey Asueropa sutinpi qellqaspa má hina paypa anillonwantaq sellarqakupas hinaspa cartakunata apachirqa reypa cartakuna apachinan ancha kallpaq caballokunawan, chay caballokunaqa reypaq uywasqa caballokunam karqa. ¹¹Chay cartakunawanmi llapallan llaqtakunapi kaq judio runakunata kikin rey autorizarpa huñunakuspanku kikinkutapas wawa-churinkutapas chaynataq warminkutapas defiendenankupaq chaynataq enemigonkutapas puchukanankama wañuchispa chinkachinankupaq. Wañuchinqakumá maylaw runakunamanta otaq provinciakunamanta armasqa runakuna wañuchinankupaq hamuptinpas. ¹²Chaytaqa rurananku karqa huk punchawllapim Rey Asueropa gobiernasqa lliw provinciakunapi, chaytaqa rurananku karqa chunka iskayniyoq killapa otaq Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi. ¹³Llapallan runakuna yachanankupaqmi sapa provinciakunapi kamachisqa karqa chay decretopa imaynam copianman hina judio runakuna chay punchawpi enemigonkuta vengakunankupaq alistasqaña kanankupaq. ¹⁴Reypa kamachikuyninman hinam carta apaqkuna lloqsirqaku utqayllamanña ancha kallpaq caballokunapi, chaynapimá chay decretotaqa willakurqaku reypa *yachasqa Susa llaqtapi. ¹⁵Mardoqueoñataqmi reypa qayllanmanta lloqsirqa reypa yuraqniyoq morado pachan-kunawan pachakuykuspa umanpipas qorimanta hatun coronayoq chaynataq wasanpipas linomanta hinaspa grosellamanta capayoq chaymi Susa llaqtapi *yachaqkuna qaparilla-wañña kusikurqaku. ¹⁶Judio llapallan runakunapaqqa chay punchawqa karqa ancha-ancha kusikuy punchawmi chaynataq alabasqa kananku punchawmi. ¹⁷Chaymi reypa kamachikusqa decretopa chayasqa sapa provinciapi chaynataq sapa llaqtapipas, judio runakuna ancha-ancha kusikuymanta convidokunata hinaspa fiestakunata ruraraqaku. Achkallaña runakunapas judio runakunata manchakuspanku paykunapa qatinqinña rikurirurqaku.

Judio runakuna vencesqankumanta

9 ¹Chunka iskayniyoq killapim otaq Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi reypa kamachikusqa decretoman hina judio runakunata enemigonkuna munaychakunanku karqa, judio runakunaraqmi chay cheqniqninkunapiqa munaychakurqaku. ²Rey Asueropa gobiernasqa llapallan provinciakunapim judio runakunaqa huñunakururqaku mana allin ruray munaqninkunawan peleanankupaq, ichaqa manam pipas chay enemigonmantaqa paykunapa contranpi sayariyta atirqakuchu, llapallan runakunam mancharisqallaña karqaku chay Judio runakunarayku. ³Chaymi provinciakunapi reypa churasqa llapallan hatun kamachikuqkuna, prefectokuna, subprefectokuna hinaspa autoridadkuna Mardoqueoata manchakuspanku judio runakunataña yanaparqaku. ⁴Mardoqueoqa ancha munayniyoqmi karqa reypa palacionpi, Mardoqueoapa munayniyoq kasqantam provinciakunapipas lliw yacharurqaku, payqa aswan-aswan munayni-

yoqmi hoqariypaq-hoqarikurqa. ⁵Judio runakunaqa llapallan enemigonkunawanmi munasqankutaña rurarqaku, paykunaqa enemigonkunatamá espadawan wañuchispa puchukachirqaku. ⁶Reypa *yachanan Susa llaqtapim judio runakunaqa wañuchispa puchukachirqaku pichqa pachak runakunata. ⁷Paykunaqa wañuchirqakumá Parsandata sutiyoq runatapas, Dalfon sutiyoq runatapas, Aspata sutiyoq runatapas, ⁸Porata sutiyoq runatapas, Adalia sutiyoq runatapas, Aridata sutiyoq runatapas, ⁹Parmasta sutiyoq runatapas, Arisai sutiyoq runatapas, Aridai sutiyoq runatapas hinaspa Vaizata sutiyoq runatapas. ¹⁰Kay wañuchisqanku chunkantin runakunaqa karqa judio runakunapa enemigon Amanpa churinkunam, Amanqa karqa Hamedata sutiyoq runapa churinmi. Ichaqa paykunaqa manam qechurqakuchu chay wañuchisqanku runakunapa kapuqninkutaqa.

¹¹Hina chay punchawllapitaqmi reypa *yachanan Susa llaqtapipas wañuchisqankumanta reyman willarqaku. ¹²Hinaptinmi reyñataq reina Esterman nirqa kaynata: —Kay ñoqapa *yachanay Susa llaqtapipas judio runakunam wañurachinku pichqa pachak runakunata, wañurachinkutaqmi Amanpa chunkantin churinkunatapas, chaynaqa ñimatawanraqtaq mañakuwanki? ñimatawanraqtaq ruranayta munachkanki? Imapas mañakusqaykiqu rurasqam kanqa —nispa.

¹³Chaymi Esterñataq nirqa:

—Agradoykipaq kaptinqa kay Susa llaqtapi judio runakunayá kunan decretoman hina paqarinpas rurachunku, chaynataqyá Amanpa chunkantin churinkunapa ayantapas warkuchunku warkunakunapi —nispa.

¹⁴Reymi kamachirqa chaynata ruranankupaq, decretotapas Susa llaqtapi qoykuptinmi Amanpa chunkantin churinkunapa ayanta warkurqaku.

¹⁵Susa llaqtapi kaq judio runakunam Adar sutiyoq killapa chunka tawayoq punchawninpi huktawan huñunakurqaku hinaspa Susa llaqtapi wañurachirqaku kimsa pachak runakunatawan, ichaqa manam qechurqakuchu imankutapas. ¹⁶Reypa gobiernasqan provinciakunapi wakin judio runakunapas huñunakurqakum defiendekunankupaq, chaynapiñam paykunaqa enemigonkumanta hawka karqaku, paykunapas cheqniqninkunatam wañurachirqaku qanchis chunka pichqayoq waranqa runakunata, ichaqa manam qechurqakuchu imankutapas. ¹⁷Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi tukuy kaykunaqa pasakurqa, chay killapa chunka tawayoq punchawninpiñataqmi samarqaku hinaspa paykunaqa chay punchawpi convidota ruraspanku kusikurqaku.

¹⁸Susa llaqtapi kaq judio runakunam huñunakurqaku hina chay Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi, huñunakurqakutaqmi paqarinnintin chunka tawayoq punchawpipas, paykunaqa chunka pichqayoq punchawpiñam samarqaku hinaspa chay punchawta rurarqaku convidanakuspa kusikuy punchawta. ¹⁹Chayraykum mana murallasqa llaqtachakunapi *yachaqa judio runakunapas Adar killapa chunka tawayoq punchawninpiqa kusikuywan convidota ruranku, regalokunatapas apachinakunkutaqmi sapakama vecinonkunawan.

Purim sutiyoq fiestamanta

²⁰Tukuy kaykunamanta qellqaspan Mardoqueo apachirqa cartakunata. Rey Asuero pa gobiernasqan llapallan provinciakunapi kaq judio runakunamanmi payqa apachirqa. Apachirqataqmi hichpallapi *yachaqkunamanpas chaynataq karupi kaqkunamanpas.

²¹Adar killapa chunka tawayoq hinaspa chunka pichqayoq punchawninpi watan-watan fiestata ruranankupaqmi payqa kamachirqa. ²²Chaynataqa kamachirqa judio runaku-

na enemigonmanta hawkaña kasqanku punchawraykum chaynataq llakikuyninkupas kusikuymanña tikrakusqan killa kasqanraykum chaynataq waqayninkupas kusikuy punchawmanña tikrurusqanraykum. Kamachirqataqmi chay punchawkunapiqa convidanakuspa kusikunankupaqqas, vecinonkuman sapakama mikuyta apachinankupaqqas chaynataq wakchakunaman regalokuna qonanku punchawkuna kananpaqqas. ²³Chaymi judio runakunaqa Mardoqueoqa qellqasqanta chakispanku chay fiesta ruray qallarisqankuman hina ruraraqaku. ²⁴Agagpa miraynin Hamedata sutiyoq runapa churin Amanmi tantearurqa judio runakuna puchukarachiya, payqariki karqa judio runakunapa enemigonmi, Amanqa “pur” sutiyoq suertetaq choqarqa paykunataq puchukarachispa tukuranpaq. “Pur” ninanqa “suerte” ninanmi. ²⁵Reina Ester ñawpaqinman hamuruptinmi reyqa chay asuntomanta yacharurqa hinaspa cartawan kamachikurqa judio runakunapa contranpi kaq Aman sutiyoq runapa mana allin tanteasqan kikillanman wichiynankunapaq chaynataq churinkunatapas hinaspa kikintapas warkunapi warkuranankupaq. ²⁶Chay punchawkunam Purim sutiwan sutichasqa karqa, “purim” ninanqa “suertekuna” ninanmi. Chayraykum Mardoqueoqa cartanman hina, qawasqankuman hina hinaspa kikinku ukupi pasasqanman hina ²⁷judio runakunaqa kamachirqaku kikinkupas, mirayninkupas chaynataq paykunaman llapallan hukllawakuqkunapas mana qonqaruspa iskay punchawpuni fiestata ruranankupaq, chaytam rurananku karqa imaynam chay qellqasqanman hina watan-watan imam tiempollanpi. ²⁸Kamachirqakutaqmi chay iskaynin punchawpiqa lliw mirayninkunapiwan hinaspa ayllunkunapiwan provinciakunapipas chaynataq llaqtakunapipas fiestata ruranankupaq chaynapi judio runakunapipas hinaspa mirayninkunapipas kay Purim punchawkunaqa mana qonqasqa kananpaq, aswanqa chay punchawkunapiqa fiestata ruranankupaq. ²⁹Hinaptinmi Abihailpa churin reina Ester judio Mardoqueo piwan hatun atiyniyoq kayninkuman hina qellqarqaku iskay kaq cartata, chay cartaqa rimarqa Purim sutiyoq fiestamantam. ³⁰Chaymi Mardoqueo apachirqa cartakunata llapallan judio runakunaman chaynataq Rey Asueropa gobiernasqan pachak iskay chunkan qanchisniyoq provinciakunamanpas. Mardoqueoqa chay runakunataq kuyakuywan hinaspa confianzawanmi rimapayarqa. ³¹Judio Mardoqueo piwan Reina Esterpa kamachisqanman hinaqa señalasqanku tiempopim kay Purim punchawkunapiqa kikinku hinaspa mirayninku fiestata rurananku karqa, kamachirqataqmi kikinkupas chaynataq mirayninkupas imaynam ayunanankupaq chaynataq waqanankupaqqas. ³²Chaynapimá Purim fiestamanta Esterpa kamachikuyninqa allin takyachisqa karqa, chayqa libropi qellqasqam karqa.

Mardoqueo hatunchasqa kasqanmanta

10 ¹Rey Asuerom tukuy hinastin nacionkunapi chaynataq lamar qochapa patanpi kaq llaqtakunapipas kamachikurqa impuestota paganankupaq. ²Atiyniyoq kasqanrayku hinaspa munayniyoq kasqanrayku tukuy rurasqankunaqa chaynataq imaynam Mardoqueo tapas hatunyachisqanmanta claroy-claroy willakuyninkunaqa qellqasqam kachkan Media hinaspa Persia nacionniyoq reykunapa vidanmanta willakuq libropi. ³Judio Mardoqueoqa munayniyoq kayninpiqa karqa Rey Asueropa qatiqllanmi, payqa judio runakuna ukupiqa anchallaña reqsisqam karqa, payqa chaynaqa karqa castankunapa allinninta maskaspa favorninpi rimasqanraykum, payqa nana-nanaqa castamasinkunapa estimasqanmi karqa.